

บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้ข้อมูลหลักจาก 2 แหล่งคือ ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data) เป็นข้อมูลจากการวิจัยภาคสนาม (Field Research) โดยใช้เครื่องมือในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย เพื่อนำข้อมูลทั้งหมดมาแยกเป็นหมวดหมู่และวิเคราะห์โดยใช้แนวคิดทฤษฎีเป็นกรอบ วิเคราะห์ถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการภาคองศา และ ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) การวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยการรวบรวม เอกสารจากเทศบาลนครลำปาง เอกสารทางวิชาการ สิ่งพิมพ์ต่างๆ และ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

โดยมีกระบวนการในการศึกษาตามระเบียบการวิจัยดังนี้

1. การดำเนินการวิจัย
2. กลุ่มประชากร ขนาดตัวอย่างและวิธีการคัดเลือกตัวอย่างในการวิจัย
3. เครื่องมือในการวิจัย
4. ขอบเขตในการวิจัย
5. การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 การดำเนินการวิจัย

การดำเนินการศึกษาวิจัย เรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการถนนคนเดินภาคองศา อ.เมือง จ.ลำปาง เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้การวิเคราะห์เชิงอธิบาย (Explanatory Analysis) แบ่งการดำเนินการวิจัยออกเป็น 2 แนวทาง คือ

1. การวิจัยภาคสนาม (Field Research) โดยการรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ จากการใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กลุ่มตัวอย่างที่ถูกคัดเลือก เพื่อเก็บข้อมูลสำหรับรวบรวม ความรู้ ความเข้าใจ ตลอดจนความคิดเห็นต่อการดำเนินกิจการภาคองศา และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participatory Observation) รวมถึงการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participatory Observation) โดยการเข้าร่วมกิจกรรมถนนคนเดินภาคองศาในการซื้อและจำหน่ายสินค้าในบริเวณถนนคนเดินภาคองศา จากนั้นทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยโดยใช้กรอบแนวคิดทฤษฎีเป็นกรอบในการวิเคราะห์

2. การวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยการรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ(Primary data) ทุติยภูมิ (Secondary data) ที่มีอยู่แล้ว โดยอาศัยแหล่งข้อมูลจาก

พระราชบัญญัติเทศบาล

พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

หนังสือกระทรวงมหาดไทย

เอกสารราชการเทศบาลนครลำปาง

หนังสือ ผลงานวิจัย บทความทางวิชาการที่เกี่ยวข้อง

3.2 กลุ่มประชากร ขนาดตัวอย่าง และวิธีการคัดเลือกตัวอย่างในการวิจัย

ตัวอย่างกลุ่มประชากรในการศึกษาครั้งนี้ประกอบด้วย สมาชิกสภาเทศบาลนครลำปาง ข้าราชการ/เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน, กรรมการกาดกองต้า/ผู้ปฏิบัติงาน, ผู้ที่อาศัยอยู่ในชุมชนกาดกองต้า, ผู้ที่ขายของในถนนคนเดินกาดกองต้า และ ผู้ที่เข้ามาท่องเที่ยวซื้อสินค้าในบริเวณกาดกองต้า รวมทั้งสิ้น 78 ราย

การคัดเลือกตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ใช้วิธีการคัดเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เนื่องจากสมาชิกสภาเทศบาลนครลำปาง ข้าราชการและเจ้าหน้าที่เทศบาลมีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงในการจัดตั้งและสนับสนุนกิจกรรมของกาดกองต้า คณะกรรมการกาดกองต้ามีส่วนในการดำเนินงานกิจกรรมกาด สำหรับผู้ที่อาศัยในชุมชนได้ใช้วิธีเลือกตัวแทนในแต่ละพื้นที่ที่อาศัยอยู่ในแต่ละบล็อก สำหรับผู้ที่ขายสินค้าในบริเวณกาดกองต้าได้ใช้วิธีในการเลือกตัวแทนตามลักษณะพื้นที่ของชุมชน ที่จำหน่ายสินค้าในแต่ละบล็อก และวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) สำหรับผู้ที่เข้ามาท่องเที่ยวซื้อสินค้าในบริเวณกาดกองต้า เลือกตัวอย่างจากผู้ที่มีความพร้อมและให้ความร่วมมือ โดยใช้แบบสอบถามและการสัมภาษณ์ ทำให้กำหนดได้สัดส่วนประชากร ในสัดส่วนและจำนวนตัวอย่างที่เหมาะสมดังนี้

สมาชิกสภาเทศบาล ข้าราชการ/เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน	5	ราย
กรรมการกาดกองต้า /ผู้ปฏิบัติงาน	5	ราย
ผู้ที่อาศัยอยู่ในชุมชนกาดกองต้าเหนือ	16	ราย
ผู้ที่อาศัยอยู่ในชุมชนกาดกองต้าใต้	16	ราย
ผู้ที่ขายของถนนคนเดินกาดกองต้า	16	ราย
ผู้ที่เข้ามาท่องเที่ยวซื้อสินค้าในบริเวณกาดกองต้า	20	ราย
รวม	78	ราย

ในการเลือกตัวอย่าง ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน เป็นการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากกองงานและผู้ที่ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมของภาคองค้ำ จำนวน 5 ราย ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของคณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนาชุมชน เช่น นายเทศมนตรีมอบหมาย ให้เป็นคณะกรรมการส่งเสริมพัฒนาชุมชน และข้าราชการเจ้าหน้าที่ในส่วนกองสวัสดิการสังคม ซึ่งนายเทศมนตรีนครลำปางได้ออกระเบียบเทศบาลนครลำปาง ว่าด้วยการจัดตั้งชุมชนและการดำเนินงานของคณะกรรมการชุมชนในเขตเทศบาลนครลำปาง พ.ศ. 2552 หมวดที่ 7 ข้อ 56 ให้คณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนาชุมชนมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้ (1) กำหนดแนวทางและหลักเกณฑ์การส่งเสริม สนับสนุนการดำเนินงานของคณะกรรมการชุมชน (2) ให้คำแนะนำปรึกษา แก่คณะกรรมการชุมชนในการปฏิบัติหน้าที่ (3) กลั่นกรองข้อเสนอ ข้อเสนอแนะของคณะกรรมการชุมชนในการแก้ไขปัญหาของชุมชนและท้องถิ่น เพื่อเสนอต่อผู้บริหารเทศบาลหรือสภาเทศบาลแล้วแต่กรณี (4) หน้าที่อื่นๆ ตามที่ผู้บริหารเทศบาลมอบหมาย

ในการเลือกตัวอย่าง กรรมการภาคองค้ำ/ผู้ปฏิบัติงาน 5 ราย เป็นการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) คิดเป็นร้อยละ 29 จากจำนวน คณะกรรมการภาคทั้งหมดจำนวน 17 คน

ในการเลือกตัวอย่าง ผู้ที่อาศัยอยู่ในชุมชนภาคองค้ำเหนือ 16 ราย เป็นการเลือกตัวอย่างแบบสุ่มตัวอย่างจากผู้ที่อยู่ตามพื้นที่จริงในลักษณะของชุมชนภาคองค้ำที่อาศัยอยู่บริเวณ 2 ฟังของถนนตลาดเก่า และแบ่งเป็นบล็อกตาม 2 ฟังฟากของถนน มีทั้งหมด 8 บล็อก คือ บล็อกที่ 1 ตั้งแต่ถนนทิพย์วรรณ (ตลิ่งจันทน์) ถึงซอยชิงเกอร์ บล็อกที่ 2 ตั้งแต่ ถนนทิพย์วรรณ (ตลิ่งจันทน์) ถึง ซอยชิงเกอร์ ริมแม่น้ำวังด้านฝั่งตรงข้ามบล็อกที่ 1 บล็อกที่ 3 ตั้งแต่ ตลิ่งชิงเกอร์ ถึง ตรอกปงพระเนตรช้าง บล็อกที่ 4 ตั้งแต่ ตลิ่งชิงเกอร์ ถึง ตรอกปงพระเนตรช้าง ด้านริมแม่น้ำวังด้านฝั่งตรงข้ามบล็อกที่ 3 บล็อกที่ 5 ตั้งแต่ ตรอกปงพระเนตรช้าง ถึง ถนนไพบรมย์ (ตลิ่งไพบรมย์) บล็อกที่ 6 ตั้งแต่ ตรอกปงพระเนตรช้าง ถึง ถนนไพบรมย์ (ตลิ่งไพบรมย์) ริมฝั่งแม่น้ำวังด้านตรงข้ามบล็อกที่ 5 บล็อกที่ 7 ตั้งแต่ ถนนไพบรมย์ (ตลิ่งไพบรมย์) ถึง ถนนรัชฎา และ บล็อกที่ 8 ตั้งแต่ ถนนไพบรมย์ (ตลิ่งไพบรมย์) ถึง ซอยข้างสะพานรัชฎาภิเษก ริมฝั่งแม่น้ำวัง ตรงข้ามบล็อกที่ 7 โดยตัวอย่างบล็อกละ 2 ราย รวมเป็น 16 ราย

ในการเลือกตัวอย่าง ผู้ที่อาศัยอยู่ในชุมชนภาค องค้ำใต้ 16 ราย เป็นการเลือกตัวอย่างแบบสุ่มตัวอย่างจากผู้ที่อยู่ตามพื้นที่จริงในลักษณะของชุมชนภาคองค้ำที่อาศัยอยู่บริเวณ 2 ฟังของถนนตลาดเก่า และแบ่งเป็นบล็อกตาม 2 ฟังฟากถนน มีทั้งหมด 8 บล็อก คือ บล็อกที่ 1 ตั้งแต่ตลิ่งโรงงานยาสูบ (สุดถนนตลาดเก่า) ถึงตลิ่งแจ็กพงษ์ บล็อกที่ 2 ตั้งแต่ ตลิ่งโรงงานยาสูบ (สุดถนนตลาดเก่า) ถึงตลิ่งแจ็กพงษ์ ริมแม่น้ำวังด้านฝั่งตรงข้ามบล็อกที่ 1 บล็อกที่ 3 ตั้งแต่ ตลิ่งแจ็กพงษ์ ถึง

คลังศาลเจ้าปู่เกล้ากง บล็อกที่ 4 ตั้งแต่ คลังเจ๊กพงษ์ ถึง ทางเข้าวัดเกาะวารุการาม ริมน้ำวังฝั่งตรงข้าม บล็อกที่ 3 บล็อกที่ 5 ตั้งแต่ คลังศาลเจ้าปู่เกล้ากง ถึง คลังทอนพานิช (ถนนเจริญเมือง) บล็อกที่ 6 ตั้งแต่ ทางเข้าวัดเกาะวารุการาม ถึง ซอยข้างอาคารหม่องห่งยี่สิน ริมแม่น้ำวังฝั่งตรงข้ามบล็อกที่ 5 บล็อกที่ 7 ตั้งแต่ คลังทอนพานิช (ถนนเจริญเมือง) ถึง คลังจันทน์ (ถนนทิพย์วรรณ) บล็อกที่ 8 ตั้งแต่ คลังทอนพานิช (ถนนเจริญเมือง) ถึงคลังจันทน์ (ถนนทิพย์วรรณ) ริมแม่น้ำวัง ฝั่งตรงข้ามบล็อกที่ 7 โดยเลือกตัวอย่างบล็อกละ 2 ราย รวมเป็น 16 ราย

ในการเลือกตัวอย่างผู้ที่ขายของถนนคนเดินกาดกองต้า ได้เลือกตัวอย่างจำนวน 16 ราย โดยได้เลือกตัวอย่างแบบสุ่มตัวอย่าง ตามลักษณะพื้นที่ทางกายภาพของชุมชน คือเลือก 1 ราย จาก 1 บล็อก ซึ่งกาดกองต้าเหนือมีจำนวน 8 บล็อก และกาดกองต้าใต้มีจำนวน 8 บล็อก รวมทั้งสิ้น 16 บล็อก

ในการเลือกตัวอย่างผู้ที่เข้ามาท่องเที่ยวซื้อสินค้าในถนนคนเดินกาดกองต้า ได้เลือกตัวอย่างแบบสุ่มตัวอย่างแบบง่าย โดยไม่อาศัยความน่าจะเป็นทางสถิติ เป็นจำนวน 20 ราย ในรอบระยะเวลา 1 เดือน โดยได้ทำการเลือกตัวอย่างผู้ที่เข้ามาท่องเที่ยว และซื้อสินค้าในวันเสาร์และวันอาทิตย์ที่มีการจัดกิจกรรมถนนคนเดินกาดกองต้า สัปดาห์ละ 5 ราย และได้เลือกตัวอย่างจากทั้งนักเรียน นักศึกษา ผู้ที่อยู่ในวัยทำงาน ผู้สูงอายุ ที่มีความพร้อมในการตอบแบบสัมภาษณ์ และตอบแบบสอบถาม

3.3 เครื่องมือในการวิจัย

ในการศึกษา/วิจัย ครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล โดย การสังเกตแบบมีส่วนร่วม การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม และการสัมภาษณ์โดยมีแบบสอบถามกึ่งมีโครงสร้างจำนวน 6 ชุด ตามลักษณะตัวอย่างประชากรที่ทำการศึกษา 6 กลุ่ม

3.4 ขอบเขตของการวิจัย

พื้นที่ศึกษา

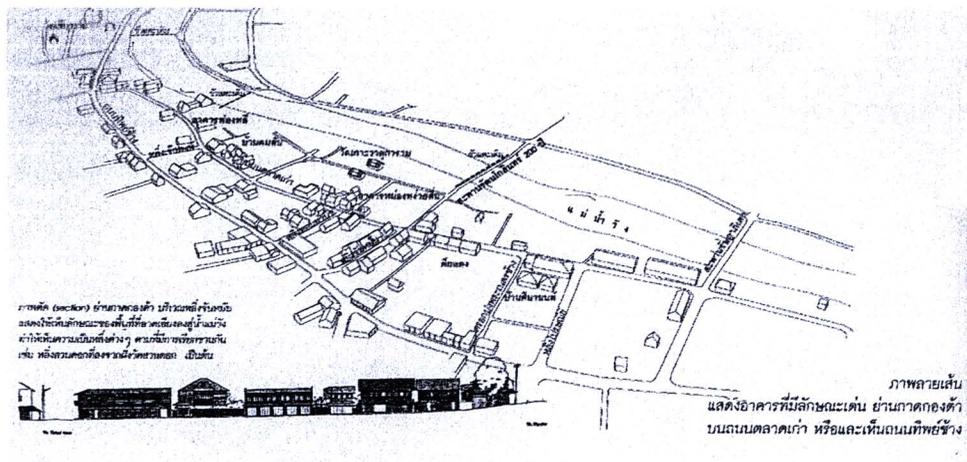
ผู้วิจัยได้เลือกพื้นที่การศึกษา คือ ชุมชนกาดกองต้าเหนือ และ ชุมชนกาดกองต้าใต้ ซึ่งเป็นชุมชนที่อาศัยอยู่บนถนนตลาดเก่า ทอดยาวตามสองฝั่งถนนเป็นระยะทางยาวประมาณ 2 กิโลเมตร ชุมชนกาดกองต้าเหนือ ตั้งอยู่ในเขตของตำบลหัวเวียง ตั้งแต่ สะพานรัชฎาพิเศกและถนนรัชฎา ถึง สะพานรัตนโกสินทร์ 200 ปี และคลังจันทน์ (ถนนทิพย์วรรณ) ชุมชนกาดกองต้าใต้ตั้งอยู่ในเขตตำบลสวนดอก ตั้งแต่สะพานรัตนโกสินทร์ 200 ปี และคลังจันทน์ (ถนนทิพย์วรรณ) ถึง สิ้นสุดถนนตลาดเก่า

ขอบเขตการศึกษา/วิจัย

ขอบเขตในการศึกษา/วิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบและการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการถนนคนเดินกาดกองต้า และผลกระทบของชุมชนที่ได้รับจากการจัดการถนนคนเดินกาดกองต้า

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสังเกตทั้งแบบมีส่วนร่วม (Participatory Observation) และแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participatory Observation) รวมทั้งการสัมภาษณ์ และข้อมูลเอกสารทุติยภูมิ วิเคราะห์ข้อมูลไปพร้อมๆกันกับการเก็บข้อมูลเพื่อสร้างข้อสรุป โดยการเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ แยกแยะข้อมูลออกเป็นหมวดหมู่เพื่อสะดวกในการนำมาวิเคราะห์

ภาพที่ 1 แผนที่แสดงลักษณะทางกายภาพของชุมชนกาดกองต้า ที่ตั้งอยู่บน 2 ฝั่ง ชายและขวาของถนนตลาดเก่าเลียบบนลานไปกับแม่น้ำวัง